

Elämäkerta suositusta kuninkaasta

Knud J. V. Jespersen: Rytterkongen. Et portraet af Christian 10. Nordisk Forlag, Kööpenhamina 2007. 567 sivua.

■ Tanskan kuninkaan (1912–47) Kristian X:n elämäkerta on

suuressa määrin myös Tanskan poliittista historiaa. Vaikka kuningas jo varhain mukautui parlamentaariseen demokratiaan, hänellä oli paljon todellista vaikutusvaltaa, jota vahvisti jatkuvasti kasvanut kansansuosio. Hänen hallituskauteensa osuivat molemmat maailmansodat, joista Tanska loppujen lopuksi selvisi pelkällä säikähdyksellä.

Tunnettu tanskalainen historioitsija Knud J. V. Jespersen on kirjoittanut Kristian X:stä yli 500-sivuinen elämäkerran, joka poikkeaa aikaisemmista elämäkertoista erityisesti siksi, että kirjoittajan käytössä ovat ensi kertaa olleet kuninkaan päiväkirjat, joita tämä tunnollisesti piti 60 vuoden ajan. Tämä on epäilemättä vaikuttanut myös siihen, että kuninkaan persoonallisuus tulee aikaisempaa monipuolisemmin valotetuksi. Jespersen osoittaa, että velvollisuutensa hyvin vakavasti ottaneessa, hieman jäykässä Kristianissa oli erikoinen tunneperäinen, suorastaan romanttinen puoli.

Kuninkaan ei ollut aina helppo tulla toimeen pääministereidensä kanssa. Mutta 1924 nimittetystä Tanskan ensimmäisestä sosiaalidemokraattisesta pääministeristä Thorvald Stauningista tuli Kristianin monivuotinen luotettu yhteistyökumppani.

Stauningin hallitukseen tuli muuten maailman ensimmäinen naisministeri, Nina Bang (siis pari vuotta ennen Miina Sillanpäättä). Hänen toimensa eivät aina miellyttäneet naisasialiikkeeseen happamasti suhtautunutta Kristiania.

Vanhana sotilaana Kristianin oli vaikea taipua siihen,

että Saksa 1940 miehitti Tanskan vastarintaa juuri kohtamatta. Yhteistyössä Stauningin kanssa kuningas pyrki selviytymään miehityksestä parhain päin. Miehityksen kiristyttyä sodan loppuvaiheessa, jolloin pääministerinä oli miehittäjiin pehmeämmin suhtautuva Erik Scavenius, Kristianin terveys horjui (mm. hänen pudottuaan päivittäisellä Kööpenhaminan ratsastuksellaan hevosen selästä). Scaveniuksen suhde miehitykseen ei myöskään miellyttänyt kuningasta.

Tanskan juutalaiset pelastautuivat tunnetusti Ruotsiin. Tätä käsitellessään Jespersen täsmentää Kristianin asennetta koskevia uskomuksia. Samoin saa nyt ehkä ensi kerran tyhjentävän selvityksen Hitlerin syntymäpäiväonnitteluista ja Kristianin kiitossähkeestä 1942 alkunsa saanut kriisi.

Kristian suhtautui Suomeen yhtenä Pohjoismaana myönteisesti. Hänellä oli hyvät suhteet Mannerheimiin, joka vieraili valtionhoitajana 1919 Kööpenhaminassa. Tästä sen paremmin kuin Kristianin Suomen vierailusta 1928 Jespersen ei mainitse mitään (vaikka hän muuten käsittelee melko laajasti kuninkaan ulkomaansuhteita). Ei myöskään syksyn 1939 Tukholman Pohjoismaiden valtionpäämieskokouksesta, jota sävytti Suomeen kohdistunut uhka. Kaikesta tästä samoin kuin Talvisodasta voi olettaa Kristianin päiväkirjoissa olleen merkintöjä.

Sukulaissuhteet olivat Kristianille tärkeitä. Niitä koskevalla tietoudella on keskeinen osuus Jespersenin elämäkerrassa.

Vielä on syytä mainita, että

tietystä diskreettisuudestaan huolimatta Jespersen on käsitellyt Kristianiin kohdistunutta, lähinnä hänen ”suoraviivaisuudesta” johtunutta kritiikkiä.

Mutta kaiken kaikkiaan arvostettu kuningas on saanut arvoisensa elämäkerran, joka sujuvasti kirjoitettuna tarjoaa em. puutteistaankin huolimatta myös suomalaiselle lukijakunnalle kiinnostavaa tietoa eteläisen veljesmaamme jo jotenkin unohtuneesta kuninkaasta.

Pekka Harttila